

RILINDJA
GJELBËR

CIRKULARNA EKONOMIJA I ZELENA TRANZICIJA U TEKSTILNOJ INDUSTRIJI

REZIME IZVEŠTAJA

MAJ 2026

Ovu publikaciju je sproveda Rilindja Gjelibër, kojom upravlja Fond za razvoj zajednice (CDF), a proizvedena je uz finansijsku podršku Ambasade Švedske u Prištini. Njen sadržaj proizilazi iz odgovora na ankete dobijene do datuma navedenog u ovom izveštaju i predstavlja isključivu odgovornost Rilindja Gjelibër, sprovodioca projekta „Vraćanje vrednosti u cirkularnu ekonomiju” u okviru programa „Jačanje ekoloških OCD u Kosovu”.

CIRKULARNA EKONOMIJA I ZELENA TRANZICIJA U TEKSTILNOJ INDUSTRIJI

REZIME IZVEŠTAJA

MAJ, 2026.

SADRŽAJ

Uvod	9
Metodologija	10
Rezultati istraživanja	11
Analiza politika	11
Profil tekstilne industrije	15
Snabdevanje tekstilnim proizvodima	16
Upravljanje tekstilnim otpadom	22
Znanje i svest	28
Sprovođenje cirkularne ekonomije	29
Klimatske promene i ugljenični otisak	30
Interesovanje i izazovi za reciklažu i ponovnu upotrebu	30
Zaključci i preporuke	34

LISTA SKRAĆENICA

CDF – Community Development Fund

AZŽS – Agencija za zaštitu životne sredine Kosova

GIZ – Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit

USAID – United States Agency for International Development

EU – Evropska unija

SSP – Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju

CEFTA – Sporazum o slobodnoj trgovini u centralnoj Evropi

PRP – Proširena odgovornost proizvođača

MŽSPI – Ministarstvo životne sredine, prostornog planiranja i infrastrukture

LISTA SLIKA

Slika 1. Kategorizacija preduzeća	15
Slika 2. Vrste poslovnih aktivnosti	16
Slika 3. Izvoz i uvoz tekstilnih proizvoda po glavnim kategorijama za 2025. godinu	17
Slika 4. Izvoz i uvoz polovne odeće za 2025. godinu	18
Slika 5. Vrednost robe po kategorijama za 2025. godinu	19
Slika 6. Koje od navedenih vrsta tekstilnih proizvoda kupujete – odeća i obuća? (Pitanje sa višestrukim odgovorima)	20
Slika 7. Koji su razlozi zbog kojih ne kupujete polovne proizvode? (Pitanje sa višestrukim odgovorima)	20
Slika 8. Koji su razlozi zbog kojih ne kupujete polovne proizvode? Poređenje 2024–2025. (Pitanje sa višestrukim odgovorima)	21
Slika 9. Koju sirovinu koristite za proizvedene proizvode? (Pitanje sa višestrukim odgovorima)	22
Slika 10. Kako postupate sa odećom, obućom i priborom/proizvodima kućnog tekstila koje više ne koristite? (Pitanje sa višestrukim odgovorima)	23
Slika 11. Približno koliko kilograma odeće i obuće bacite tokom godine?	23
Slika 12. Kako vaše preduzeće upravlja otpadom od materijala u proizvodnom procesu? (Pitanje sa višestrukim odgovorima)	25
Slika 13. Kako vaše preduzeće upravlja otpadom od materijala u proizvodnom procesu? Poređenje 2024–2025. (Pitanje sa višestrukim odgovorima)	25
Slika 14. Koje su glavne vrste otpada koje stvarate tokom procesa rada?	26
Slika 15. Koje su glavne vrste otpada koje stvarate tokom procesa rada? Poređenje 2024–2025.	27
Slika 16. Šta smatrate glavnim razlogom vaše neobaveštenosti o ovom pitanju? (Pitanje sa višestrukim odgovorima)	28
Slika 17. Koliko poznajete koncept cirkularne ekonomije?	29
Slika 18. Koliko poznajete koncept cirkularne ekonomije? Poređenje 2024–2025.	30
Slika 19. Ako ne, zašto niste uključeni?	31

Slika 20. Da li bi vaše preduzeće bilo zainteresovano za saradnju sa preduzećem za reciklažu specijalizovanim za upravljanje otpadom od odeće?	32
Slika 21. Da li bi vaše preduzeće bilo zainteresovano za saradnju sa preduzećem za reciklažu specijalizovanim za upravljanje otpadom od odeće? Poređenje 2024–2025.	32
Slika 22. Molimo navedite glavne prepreke koje vaše preduzeće ima u vezi sa saradnjom sa preduzećem za reciklažu.....	33
Slika 23. Molimo navedite glavne prepreke koje vaše preduzeće ima u vezi sa saradnjom sa preduzećem za reciklažu. Poređenje 2024–2025.....	33

UVOD

Tekstilna i odevna industrija na Kosovu i dalje predstavlja sektor od značaja za ekonomski razvoj, zapošljavanje i potencijal za održivu transformaciju. U kontekstu u kojem cirkularna ekonomija dobija sve veću pažnju u javnim politikama, evropskim tržištima i poslovnim praksama, tekstilni sektor predstavlja važno područje za intervenciju, jer je direktno povezan sa proizvodnjom, potrošnjom, ponovnom upotrebom, reciklažom i upravljanjem otpadom.

Ovaj izveštaj je izrađen kao deo godišnje procene za 2025. godinu u okviru projekta „Vraćanje vrednosti u cirkularnu ekonomiju“, koji sprovodi Rilindja Gjelibër kroz program „Jačanje ekoloških OCD u Kosovu“, kojim upravlja Community Development Fund (CDF) i koji je finansijski podržan od strane Ambasade Švedske u Prištini. Izveštaj se gradi na osnovama procene iz 2024. godine, ali je prilagođen kako bi odrazio razvoj, podatke i nalaze iz 2025. godine, uključujući i poređenja između dve godine tamo gde su podaci uporedivi.

Glavni cilj izveštaja je da pruži pregled trenutnog stanja sektora i identifikuje mogućnosti za prelazak sa linearnog modela „uzmi–napravi–baci“ ka cirkularnijem modelu, u kojem se proizvodi i materijali duže zadržavaju u upotrebi kroz ponovnu upotrebu, popravku, reciklažu i smanjenje otpada. U tom pravcu, izveštaj razmatra ciklus tekstilnih proizvoda na Kosovu, od uvoza i proizvodnje do upotrebe i upravljanja nakon upotrebe, kombinujući podatke od građana, preduzeća i kreatora politika kako bi se identifikovali napredak, izazovi i koraci potrebni za održiviji sektor.

METODOLOGIJA

Metodološki pristup za realizaciju godišnje procene tekstilne industrije i praksi upravljanja tekstilnim otpadom na Kosovu tokom 2025. godine bio je kombinovan, uključujući:

Pregled strateških i zakonodavnih dokumenata, kao i dodatne literature.	Analiza sekundarnih podataka Carine Kosova i Agencije za registraciju biznisa Kosova.	Anketa sa 400 građana starijih od 18 godina u svim opštinama Kosova.	Intervjui sa 100 preduzeća iz sektora tekstila, iz različitih delova Kosova.	Intervjui sa četiri (4) predstavnika institucija / ključna kreatora politika.
--	---	---	---	--

Istraživačke metode kombinovale su kvantitativni i kvalitativni pristup, sa ciljem da se obezbedi što potpuniji pregled tekstilnog sektora, praksi upravljanja otpadom i mogućnosti za sprovođenje cirkularne ekonomije. Rezultati izveštaja zasnivaju se na podacima prikupljenim tokom 2025. godine i, gde je to metodološki bilo moguće, upoređeni su sa nalazima iz 2024. godine kako bi se identifikovale glavne promene i trendovi.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

ANALIZA POLITIKA

Na Kosovu postoji nekoliko politika, strategija, sporazuma i inicijativa koje utiču na upravljanje otpadom, cirkularnu ekonomiju i tekstilni sektor:

- **Industrijska politika Kosova 2030** – U skladu sa Nacionalnom strategijom za razvoj 2030, ima za cilj da podrži industrijsku modernizaciju, povećanje produktivnosti, integraciju u međunarodna tržišta i održivi razvoj proizvodnih sektora.
- **Nacionalna strategija za razvoj 2030** – Postavlja održivi ekonomski razvoj, povećanje blagostanja i jačanje institucionalnih kapaciteta kao dugoročne prioritete, stvarajući opštu osnovu za razvoj industrijskih sektora, uključujući tekstil.
- **Zakon o otpadu br. 04/L-060 i odgovarajuće izmene** – Utvrđuje opšte principe za sprečavanje, smanjenje, ponovnu upotrebu i tretman otpada, ali još uvek ne uspostavlja poseban režim za tekstilni otpad kao posebnu frakciju.
- **Strategija za integrisano upravljanje otpadom 2024–2035 i Akcioni plan 2024–2026** – Predstavljaju značajan razvoj tokom perioda 2024–2025, usmeravajući Kosovo ka unapređenju upravljanja otpadom, razdvajanju na izvoru, reciklaži, smanjenju otpada na deponijama i približavanju standardima EU.
- **Mapa puta Kosova za cirkularnu ekonomiju** – Identifikuje prioritetne sektore za cirkularnu tranziciju i stvara stratešku osnovu za tretiranje tekstilnog sektora kao dela cirkularne ekonomije, iako još uvek nedostaju konkretni sektorski instrumenti.
- **Zakon o klimatskim promenama br. 08/L-250** – Usvojen 2024. godine, predstavlja značajan napredak u klimatskom okviru zemlje i postavlja osnovu za mere ublažavanja, prilagođavanja, praćenja i izveštavanja o klimatskim uticajima.
- **Šeme podrške KIESA-e za proizvodna i prerađivačka preduzeća** – U 2025. godini obuhvatile su elemente vezane za cirkularnu ekonomiju i zelene kriterijume, ukazujući na jasniju vezu između industrijske podrške i zelene tranzicije.

Što se tiče strategija, inicijativa i praktičnog sprovođenja:

- **Institucionalna podrška tekstilnoj industriji ostaje ograničena** – Nalazi USAID studije i dalje su relevantni, jer pokazuju da većina preduzeća nije prijavila održivu institucionalnu podršku i da su glavne potrebe povezane sa kvalifikovanim radnicima, ažuriranjem tehnologije i boljim pristupom finansiranju.
- **Projekat „Održive komunalne usluge” GIZ-a** – Doprineo je unapređenju komunalnih usluga upravljanja otpadom, proširenju pokrivenosti uslugama i smanjenju ilegalnih deponija, stvarajući osnovu za strukturisaniji pristup upravljanju otpadom.
- **Projekat SEREC** – Promovisanje cirkularne ekonomije kao održivog modela za razvoj socijalnih preduzeća – Doprineo je prikupljanju, preradi i ponovnoj upotrebi materijala, uključujući tekstil, kao i podsticanju socijalnog preduzetništva i zapošljavanju marginalizovanih grupa.
- **Inicijativa 3R Thrift Store** – Predstavlja praktičan primer primene cirkularne ekonomije u tekstilu, kroz promociju polovne odeće, produžavanje životnog veka tekstilnih proizvoda i smanjenje otpada kroz ponovnu upotrebu.
- **Rilindja Gjelibër i Circular Economy Awards 2025** – Priznanje za Rilindja Gjelibër za razvoj prvog centra za reciklažu tekstila na Kosovu pokazuje da su praktični modeli ponovne upotrebe, reciklaže i socijalnog preduzetništva počeli da se razvijaju na lokalnom nivou.
- **Projekat „Circular Economy for Green Transition in Kosovo”** – Finansiran od strane Evropske unije i sproveden od strane People in Need u saradnji sa Rilindja Gjelibër, imao je za cilj unapređenje tranzicije ka cirkularnoj ekonomiji na Kosovu, sa fokusom na osnaživanje organizacija civilnog društva i malih i srednjih preduzeća tokom perioda 2023–2025.
- **Projekat „Circular Urban Development – Kosovo4Green”** – Sprovodi ga GIZ u partnerstvu sa MŽSPI-jem, započet je 2024. godine i ima za cilj unapređenje upravljanja otpadom i održivog urbanog razvoja kroz pristupe cirkularne ekonomije do 2028. godine.

Međutim, uprkos ovim pozitivnim pomacima, i dalje postoje značajni strukturni i institucionalni izazovi:

Primena Mape puta za cirkularnu ekonomiju i dalje je ograničena.

Odvajanje otpada na izvoru i reciklaža još uvek se ne sprovode na sistematičan način.

Sistem za povraćaj depozita još uvek nije operativan.

Nacionalni plan za energiju i klimu suočio se sa kašnjenjima.

Novi zakon o otpadu i mehanizmi proširene odgovornosti proizvođača još uvek su u procesu usvajanja i zahtevaju veće institucionalne, finansijske i tehničke kapacitete za efikasnu primenu.

Što se tiče međunarodnih sporazuma i standarda:

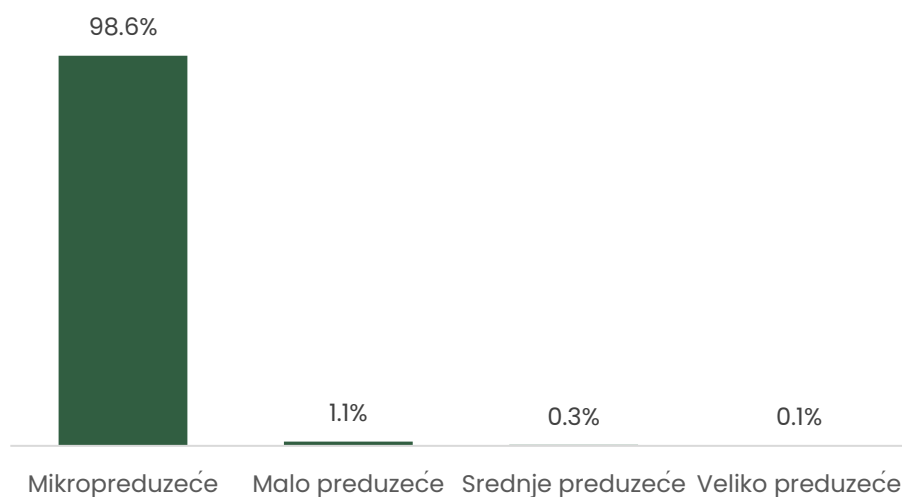
- **Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju sa EU** – Ostaje važan okvir za postepeno usklađivanje Kosova sa evropskim standardima, uključujući oblasti vezane za zaštitu životne sredine, upravljanje otpadom, cirkulaciju materijala i ekološke performanse proizvoda.
- **CEFTA i regionalni sporazumi** – Kontinuirano utiču na cirkulaciju tekstilnih proizvoda, uvoz, izvoz i regionalnu integraciju sektora, ali sami po sebi ne uspostavljaju obavezujuće standarde za upravljanje tekstilnim otpadom ili cirkularni dizajn.
- **Sofijska deklaracija o Zelenoj agendi za Zapadni Balkan** – Stavlja cirkularnu ekonomiju u centar zelene tranzicije regiona i relevantna je za tekstilni sektor zbog njegove povezanosti sa intenzivnom potrošnjom resursa, stvaranjem otpada, ponovnom upotrebom i reciklažom.
- **Sporazum o slobodnoj trgovini Kosovo–CEFTA** – Potpisan 22. januara 2025. godine, predstavlja novi trgovinski razvoj i može stvoriti dodatne mogućnosti za integraciju tekstilnog sektora u nova tržišta, iako ne stvara direktne obaveze za cirkularne prakse.
- **Akcioni plan EU za cirkularnu ekonomiju** – Identifikuje tekstil kao jedan od ključnih lanaca proizvoda sa visokim ekološkim i ekonomskim uticajem, povezujući sektor sa potrebom za održivijim dizajnom, ponovnom upotrebom, reciklažom i smanjenjem otpada.

- **Strategija EU za održivi i cirkularni tekstil** – Utvrđuje pravac evropskih politika za tekstil, zahtevajući održivije, lakše popravljive, lakše ponovno upotrebljive i lakše reciklirajuće proizvode.
- **Okvirna direktiva EU o otpadu, izmenjena Direktivom (EU) 2018/851** – Zahteva od država članica EU da uspostave odvojene sisteme za prikupljanje tekstila od 1. januara 2025. godine, tretirajući tekstil kao posebnu frakciju koja zahteva razdvajanje, prikupljanje, ponovnu upotrebu i reciklažu.
- **Najnovija revizija Okvirne direktive o otpadu** – Stupila je na snagu u oktobru 2025. godine i ima poseban fokus na otpad od hrane i tekstila, jačajući pristup EU ka konkretnijim obavezama za proizvođače, uvoznike i one koji proizvode plasiraju na tržište.
- **Uredba EU o pošiljkama otpada** – Ima za cilj bolju regulaciju prekograničnog kretanja otpada i ograničavanje praksi koje ekološki teret premeštaju van EU. Za Kosovo, ovo povećava važnost revizije nacionalnih programa za sprečavanje otpada i tretiranje uvoza polovne odeće i obuće.

Sve u svemu, period 2024–2025 pokazuje jasniji napredak strateškog, klimatskog i evropskog okvira za upravljanje otpadom i cirkularnu ekonomiju. Međutim, Kosovo još uvek nema posebnu politiku za tekstilni otpad, nema odvojeni sistem za prikupljanje tekstila, nema funkcionalnu PRP šemu za tekstil i nema posebne statistike za ovu frakciju. Iz tog razloga, glavni izazov ostaje prevođenje strateških usmerenja i međunarodnih standarda u konkretne politike, instrumente i investicije za tekstilni sektor.

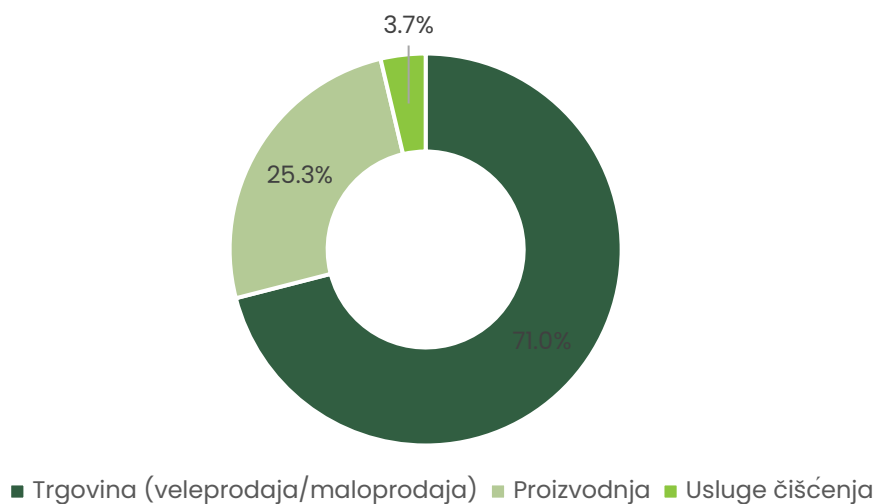
PROFIL TEKSTILNE INDUSTRIJE

Tekstilnim sektorom na Kosovu i dalje dominiraju mikropreduzeća. Od ukupno 7.210 identifikovanih preduzeća, 98,6% su mikropreduzeća, 1,1% su mala preduzeća, 0,2% su srednja preduzeća, dok je samo 0,1% velikih preduzeća. U poređenju sa prethodnom godinom, struktura ostaje u suštini gotovo ista, jer su i tada sektorom dominirala mikropreduzeća sa 99,2%, što pokazuje da širenje broja preduzeća nije praćeno vidljivom transformacijom u veličini preduzeća.

Slika 1. Kategorizacija preduzeća

Sektorom i dalje dominira trgovina, ali sa nešto manjim udelom nego prethodne godine. Trgovina predstavlja 71,0% preduzeća, proizvodnja 25,3%, dok usluge čišćenja čine 3,7%. U poređenju sa prethodnom godinom, kada je trgovina zauzimala 77,3%, a proizvodnja samo 19,5%, primećuje se povećanje udela proizvodnje i relativno smanjenje dominacije trgovine. Ovo može značiti potpuniji pregled sektora u ovoj verziji, ali takođe sugeriše da proizvodne aktivnosti imaju veću ulogu nego što je ranije bilo prikazano.

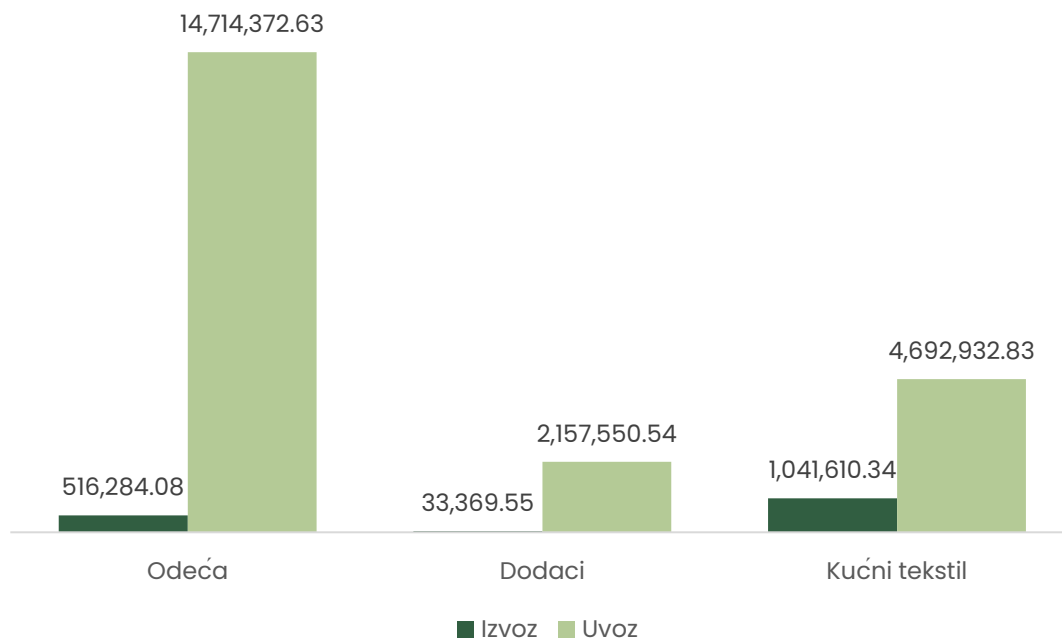
Slika 2. Vrste poslovnih aktivnosti

U pogledu zapošljavanja, tekstilni sektor obuhvata ukupno **13.897 registrovanih radnika**, što predstavlja značajan porast u poređenju sa prethodnom godinom. Opštine sa najvećim učešćem radnika su **Priština** sa 27,6%, **Prizren** sa 11,6% i **Uroševac** sa 9,2%.

SNABDEVANJE TEKSTILNIM PROIZVODIMA

Pored radne snage i njene raspodele, još jedan ključan aspekt za industriju ostaje trgovinski bilans tekstilnih proizvoda, koji je i dalje izrazito u korist uvoza. Kod odeće i obuće, uvoz dostiže **14,71 miliona kg**, dok je izvoz samo **0,52 miliona kg**. Kod pribora, uvoz iznosi **2,16 miliona kg**, dok je izvoz **0,03 miliona kg**. Kućni tekstil beleži **4,69 miliona kg** uvoza i **1,04 miliona kg** izvoza. Ovi podaci pokazuju da se domaće tržište i dalje uglavnom oslanja na uvezenu robu i da trgovinska neravnoteža ostaje duboka.

U poređenju sa prethodnom godinom, promene u trgovini tekstilom nisu iste u vrednosti i količini. U nekim kategorijama, posebno kod odeće i obuće, vrednost trgovine se povećala, dok **je fizička količina manja nego u 2024 godini**. Ovo sugerše da je promet bio pod uticajem ne samo obima robe, već i cena, strukture proizvoda i vrste trgovanih artikala.

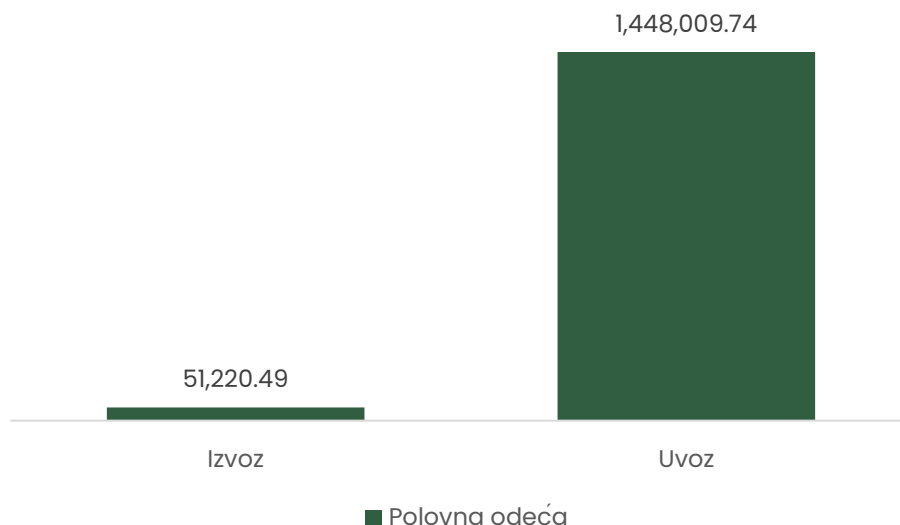

Slika 3. Izvoz i uvoz tekstilnih proizvoda po glavnim kategorijama za 2025. godinu

Podaci pokazuju da je Kosovo tokom 2025. godine uvezlo oko **21,56 miliona kilograma** tekstilnih proizvoda, dok je izvezlo svega **oko 1,59 miliona kilograma**. To rezultira viškom od približno **19,97 miliona kilograma** tekstila koji ostaje u zemlji, što ukazuje na izraženu neravnotežu u korist uvoza.

Glavni deo uvezene količine i dalje je koncentrisan na odeću i obuću, koja čini oko 63,9% ukupnog uvoza u ovim kategorijama. Slede kućni tekstil sa 20,4%, pribor sa 9,4% i polovna odeća sa 6,3%. Ovaj veliki priliv tekstila koji ulazi i ne napušta zemlju ostaje direktan pokazatelj potencijalne količine tekstilnog otpada, posebno u nedostatku konsolidovanih sistema za ponovnu upotrebu, odvojeno prikupljanje i reciklažu.

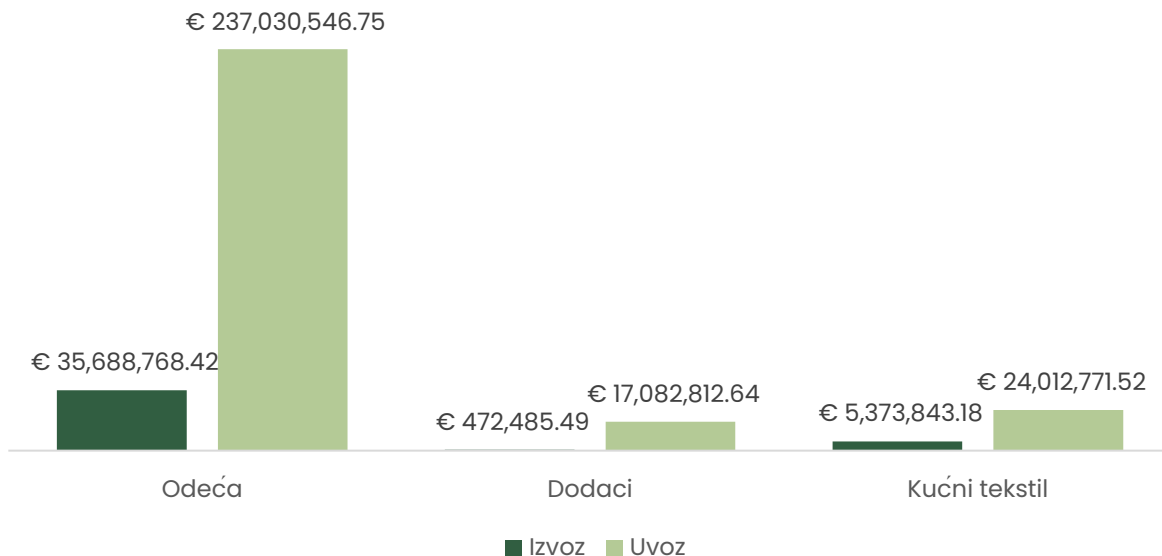
Ako se posebno posmatra kategorija polovne odeće, nesrazmera ostaje veoma izražena i u količinskom smislu. Tokom 2025. godine izvezeno je samo 0,05 miliona kg, dok je uvezeno 1,45 miliona kg. U poređenju sa 2024. godinom, uvoz ove kategorije se povećao, dok izvoz ostaje veoma nizak. Ovo sugerise da polovna odeća i dalje ulazi na domaće tržište u velikim količinama, bez potpune reintegracije u cirkularni ciklus, što povećava rizik da značajan deo završi kao otpad.

Slika 4. Izvoz i uvoz polovne odeće za 2025. godinu

Ova struktura sektora i produbljeni trgovinski bilans direktno utiču na način na koji se građani snabdevaju tekstilnim proizvodima, što će biti razmotreno u sledećem delu.

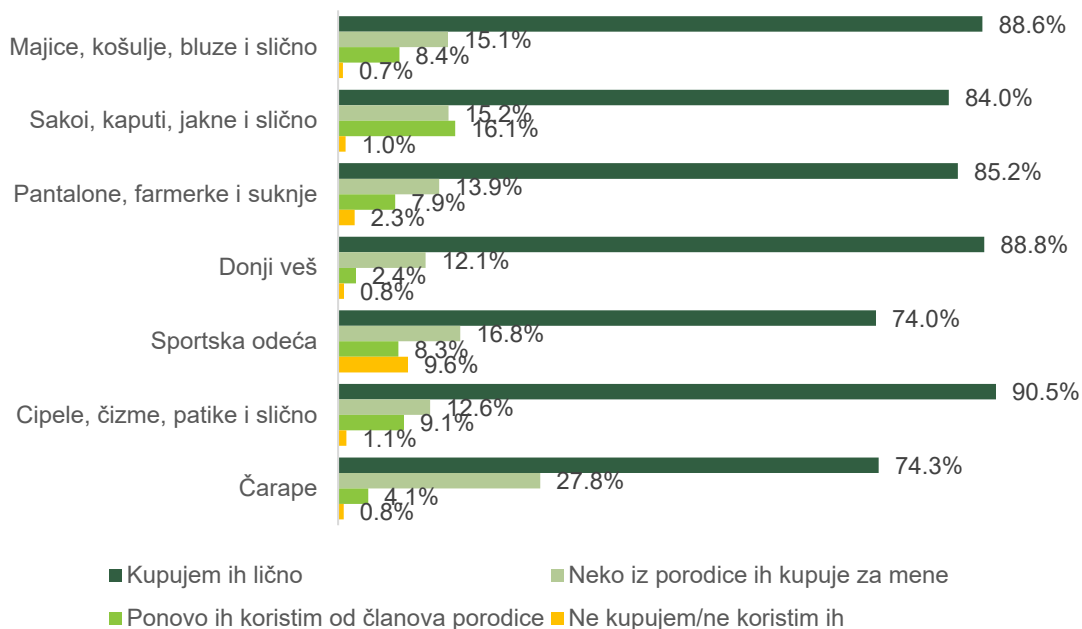
U pogledu novčane vrednosti, najveći udeo imaju odeća i obuća, sa oko 237,03 miliona evra uvoza i 35,69 miliona evra izvoza. I kod pribora razlika ostaje veoma duboka, sa 17,08 miliona evra uvoza naspram samo 0,47 miliona evra izvoza. Kod kućnog tekstila slika je ista, jer uvoz dostiže 24,01 milion evra, dok izvoz ostaje na 5,37 miliona evra. U poređenju sa 2024. godinom, najuočljivija promena je snažan porast vrednosti uvoza, posebno kod odeće i obuće, što sugerise dalje proširenje zavisnosti od stranih tržišta.

Slika 5. Vrednost robe po kategorijama za 2025. godinu

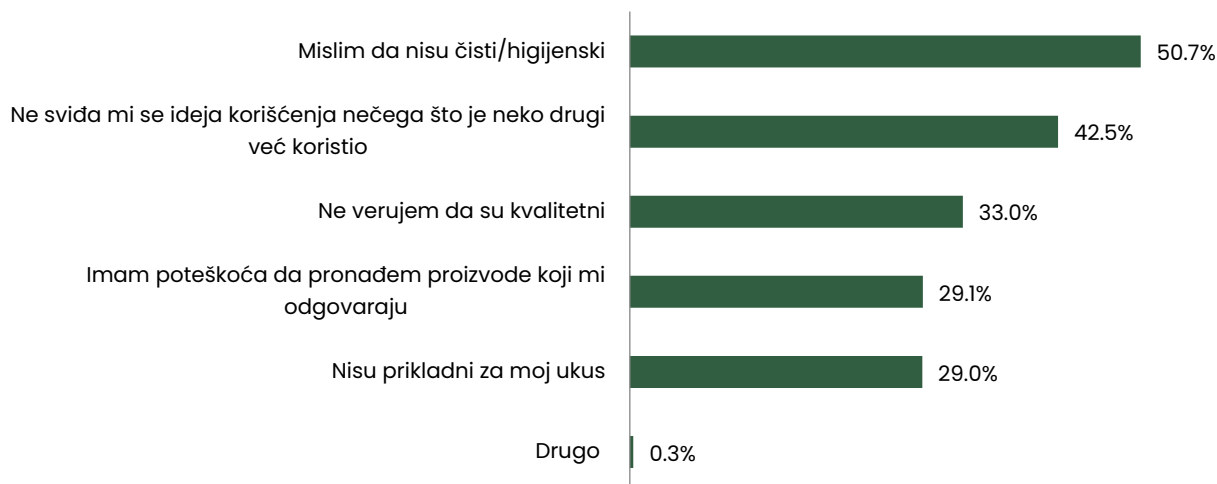
Još jedan važan aspekt ovog istraživanja je način na koji se građani snabdevaju tekstilnim proizvodima. I u 2025. godini, lična kupovina ostaje dominantan oblik snabdevanja odećom i obućom u gotovo svim kategorijama, povećavajući se kod cipela sa 87,6% na 90,5%, kod bluza/košulja sa 86,0% na 88,6%, kod jakni/kaputa sa 80,8% na 84,0% i kod sportskih proizvoda sa 71,5% na 74,0%.

Međutim, upotreba alternativnih oblika snabdevanja ostaje ograničenija. Kupovine od strane članova porodice opale su u nekim osnovnim kategorijama, kao što su bluze/košulje sa 21,4% na 15,1%, dok je ponovna upotreba od strane članova porodice zabeležila pad u većini kategorija, uključujući jakne/kapute sa 18,5% na 16,1% i cipele sa 11,2% na 9,1%. Ovo pokazuje da model snabdevanja ostaje uglavnom orijentisan ka ličnoj kupovini, dok ponovna upotreba u porodici i dalje ima ograničenu ulogu.

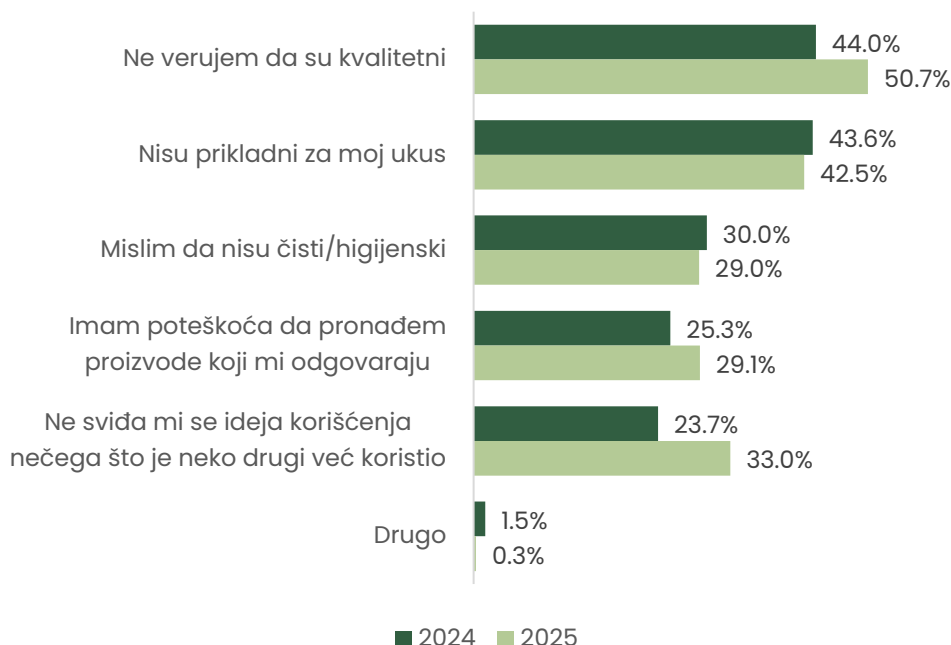
Slika 6. Koje od navedenih vrsta tekstilnih proizvoda kupujete – odeća i obuća? (Pitanje sa višestrukim odgovorima)

Rezultati pokazuju da su glavni razlozi za neкупovinu second-hand proizvoda i dalje povezani uglavnom sa higijenom, ličnom percepcijom i kvalitetom. Zabrinutost da polovni proizvodi nisu čisti ili higijenski povećana je sa 44,0% na 50,7%, ostajući glavni razlog za njihovo izbegavanje. Nedopadanje ideje korišćenja nečega što je već koristio neko drugi takođe ostaje visoko, ali gotovo nepromenjeno, sa 43,6% na 42,5%.

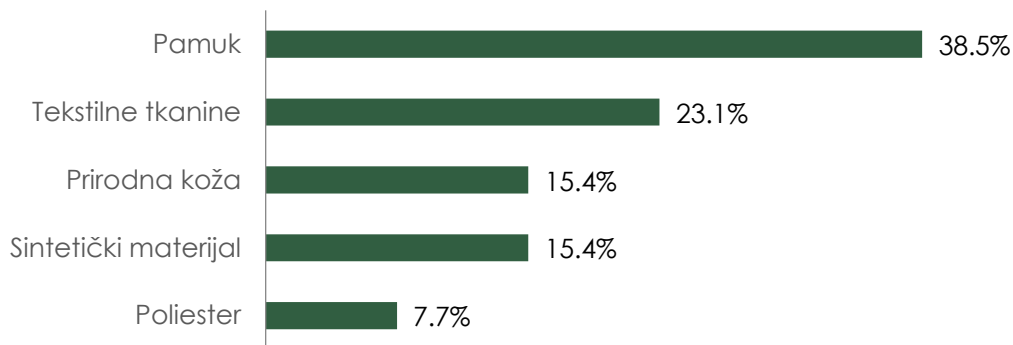
Slika 7. Koji su razlozi zbog kojih ne kupujete polovne proizvode? (Pitanje sa višestrukim odgovorima)

U poređenju sa prethodnom godinom, najuočljiviji porast primećuje se kod zabrinutosti za kvalitet, koja se povećala sa 23,7% na 33,0%, kao i kod teškoće u pronalaženju odgovarajućih proizvoda, sa 25,3% na 29,1%. Ovo pokazuje da otpor prema polovnim proizvodima nije povezan samo sa stigmom ili ličnim preferencijama, već i sa nedostatkom poverenja u čistoću, kvalitet i prikladnost. Iz tog razloga, povećanje prihvatanja second-hand proizvoda zahteva ne samo ekološku svest, već i jasnije garancije za njihovu selekciju, higijenu i kvalitet.

Slika 8. Koji su razlozi zbog kojih ne kupujete polovne proizvode? Poređenje 2024–2025. (Pitanje sa višestrukim odgovorima)

Razumevanje materijala koji se koriste u tekstilnim proizvodima važno je za procenu i njihovog potencijalnog uticaja na životnu sredinu. Rezultati pokazuju da je pamuk i dalje najčešće korišćen materijal u proizvedenim proizvodima, prijavljen u 38,5% slučajeva, na osnovu validnih odgovora proizvodnih preduzeća (N=13). Međutim, ovaj procenat je značajno niži u poređenju sa prethodnom godinom, kada je pamuk prijavljen u 63,3% slučajeva. Tekstilna tkanina čini 23,1%, dok se prirodna koža i sintetički materijali prijavljuju svaki sa po 15,4%. Poliester se pojavljuje ređe, sa 7,7%. Sa ekološkog aspekta, upotreba pamuka i prirodne kože može se povezati sa manje nebi biorazgradivog otpada, dok prisustvo sintetičkih materijala i poliestera, iako ograničenije, i dalje predstavlja izazov zbog njihove veće trajnosti i teškoće tretmana nakon upotrebe.

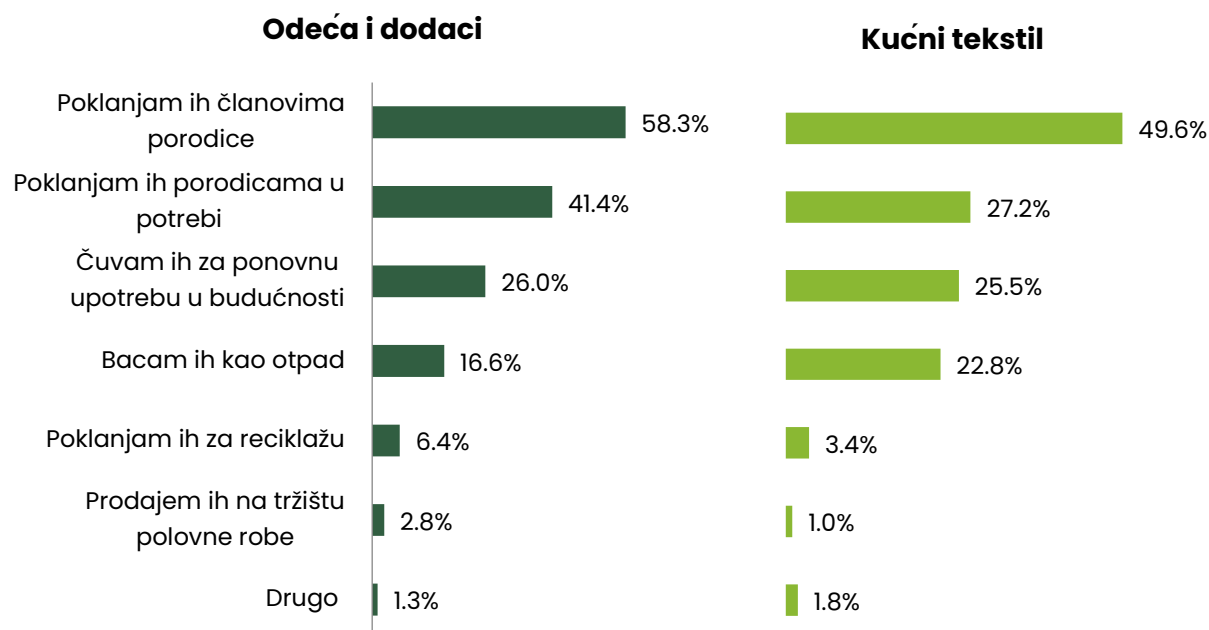

Slika 9. Koju sirovinu koristite za proizvedene proizvode? (Pitanje sa višestrukim odgovorima)

Pamuk ostaje najtraženiji materijal od strane klijenata, sa 60,6%, gotovo na istom nivou kao i prethodne godine (61,0%). Poliester se i dalje široko koristi, ali je blago opao sa 46,0% na 42,4%, dok su sintetički materijali smanjeni sa 28,0% na 22,2%. U međuvremenu, upotreba lanenog platna (29,3%) i pletenih materijala (20,2%) ukazuje na širi spektar materijala, dok kategorija „drugo” (29,3%) sugeriše veću fleksibilnost u snabdevanju, uključujući slučajeve kada materijale obezbeđuju sami klijenti.

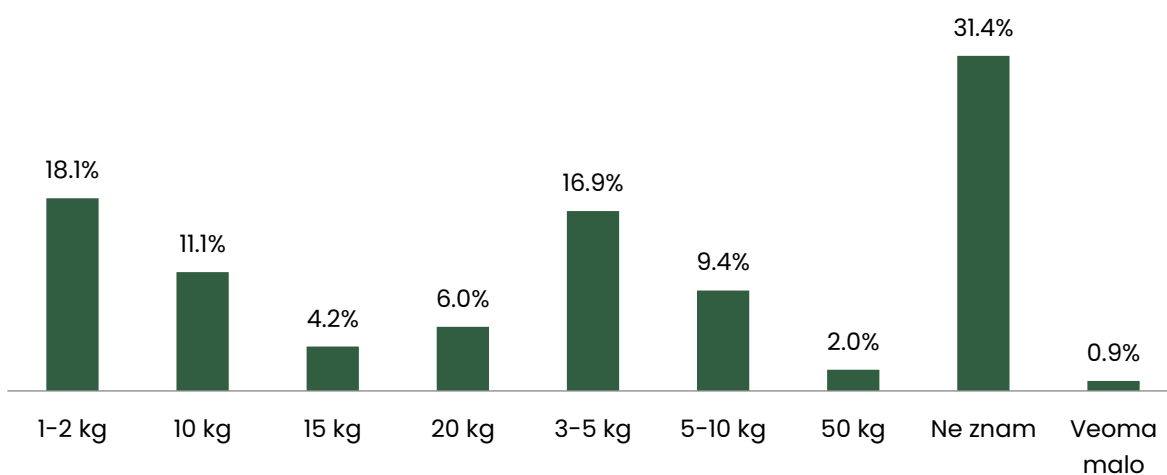
UPRAVLJANJE TEKSTILNIM OTPADOM

Upravljanje tekstilom koji građani na Kosovu više ne koriste i dalje se uglavnom oslanja na tradicionalne prakse poput darivanja i čuvanja za ponovnu upotrebu. Kada je reč o odeći, obući i priboru, građani ih najčešće poklanjaju članovima porodice ili prijateljima (58,3%) i porodicama u potrebi (41,4%), dok ih 16,6% odbacuje kao otpad. Za kućni tekstil, glavna praksa ostaje darivanje članovima porodice (49,6%), praćeno darivanjem porodicama u potrebi (27,2%) i čuvanjem za ponovnu upotrebu (25,5%), dok je odbacivanje kao otpada palo na 22,8%.

Slika 10. Kako postupate sa odećom, obućom i priborom/proizvodima kućnog tekstila koje više ne koristite? (Pitanje sa višestrukim odgovorima)

U vezi sa količinom odeće i obuće koja se baca tokom godine, podaci iz 2025. godine pokazuju raspršenije prijavljivanje i uglavnom u nižim kategorijama težine. Odgovori za **1–2 kg** i **3–5 kg** zajedno čine **35,0%**, dok kategorije iznad 10 kg ostaju ograničenije. U poređenju sa prethodnom godinom, kada je **44,7% prijavljivalo 1–5 kg**, a **21,8% prijavljivalo 11–15 kg**, čini se da je prijavljena količina niža. Međutim, porast odgovora „ne znam” sa **8,6%** na **31,4%** pokazuje veću nesigurnost u proceni količine tekstilnog otpada.

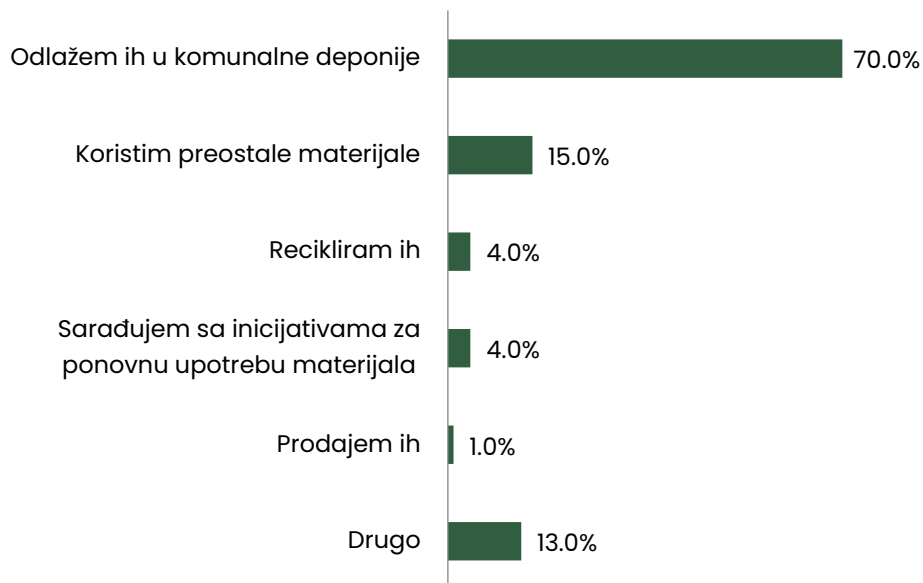
Slika 11. Približno koliko kilograma odeće i obuće bacite tokom godine?

Na osnovu ovih podataka, izvršen je proračun radi procene količine tekstilnog otpada koji generišu građani. Od anketiranih, 16,6% je izjavilo da odeću i obuću baca u otpad, prijavljujući ukupno 485 kg godišnje. To odgovara proseku od oko 9,70 kg po osobi godišnje unutar ove grupe. Primenom ovog proseka na populaciju koja predstavlja ovo ponašanje, procenjuje se da građani na Kosovu generišu približno 2.695,68 tona tekstilnog otpada godišnje od odeće i obuće.

Međutim, važno je naglasiti da je ovo približna procena, a ne zvanična cifra, zbog nedostatka stvarnih i strukturiranih podataka na nacionalnom nivou.

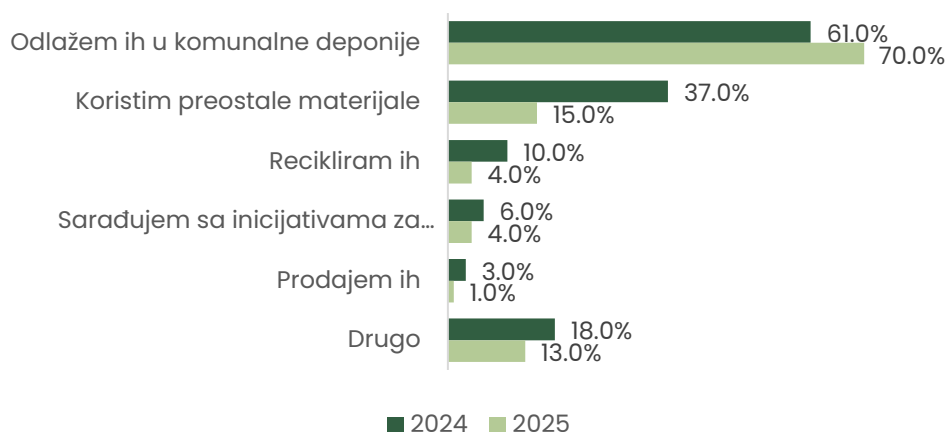
Pored građana, važnu ulogu u stvaranju tekstilnog otpada imaju i preduzeća. Način na koji preduzeća upravljaju svojim otpadom ključan je za procenu uticaja na životnu sredinu i potencijala za ponovnu upotrebu i reciklažu. U nastavku se analiziraju trenutne prakse i prostor za poboljšanje u ovom pravcu.

Podaci pokazuju da su se u 2025. godini preduzeća više oslanjala na komunalne deponije za upravljanje otpadom od materijala, sa 70,0% u poređenju sa 61,0% u 2024. godini. U međuvremenu, prakse više povezane sa cirkularnom ekonomijom zabeležile su pad: upotreba ostatnih materijala pala je sa 37,0% na 15,0%, saradnja sa inicijativama za ponovno korišćenje sa 10,0% na 4,0%, a reciklaža sa 6,0% na 4,0%. Ovo se može povezati i sa profilom anketiranih preduzeća, gde ove godine dominiraju više aktivnosti maloprodaje, a manje proizvodnja, prerada ili popravka. Kao rezultat, manji broj preduzeća izgleda da ima interne procese za vraćanje materijala u upotrebu. Sve u svemu, poređenje pokazuje pomak sa cirkularnih praksi ka tradicionalnijem upravljanju otpadom, naglašavajući potrebu za praktičnom podrškom, povezivanjem sa reciklažnim preduzećima i primenjivijim mehanizmima za ponovnu upotrebu.

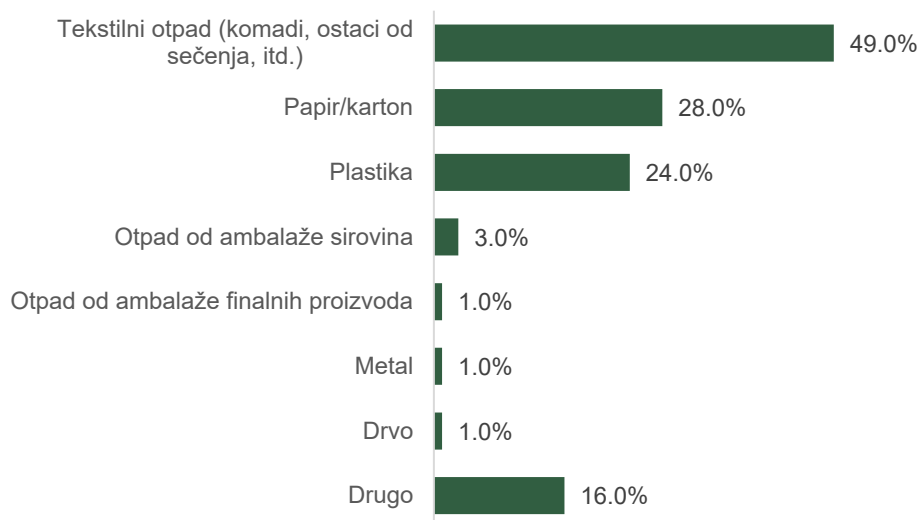
Slika 12. Kako vaše preduzeće upravlja otpadom od materijala u proizvodnom procesu? (Pitanje sa višestrukim odgovorima)

Poređenje 2024–2025 pokazuje da se upravljanje otpadom od strane preduzeća više pomerilo ka komunalnom deponovanju, dok su cirkularnije prakse zabeležile pad. Upotreba ostatnih materijala, saradnja za ponovno korišćenje i reciklaža manje su prisutne nego prošle godine, što sugerise slabljenje internih praksi ponovne upotrebe. Ovo se može povezati i sa profilom preduzeća anketiranih ove godine, gde aktivnosti deluju više orijentisane ka prodaji nego ka proizvodnji ili preradi. Sve u svemu, podaci ističu potrebu za praktičnijim mehanizmima koji ponovnu upotrebu i reciklažu čine primenljivijima za preduzeća.

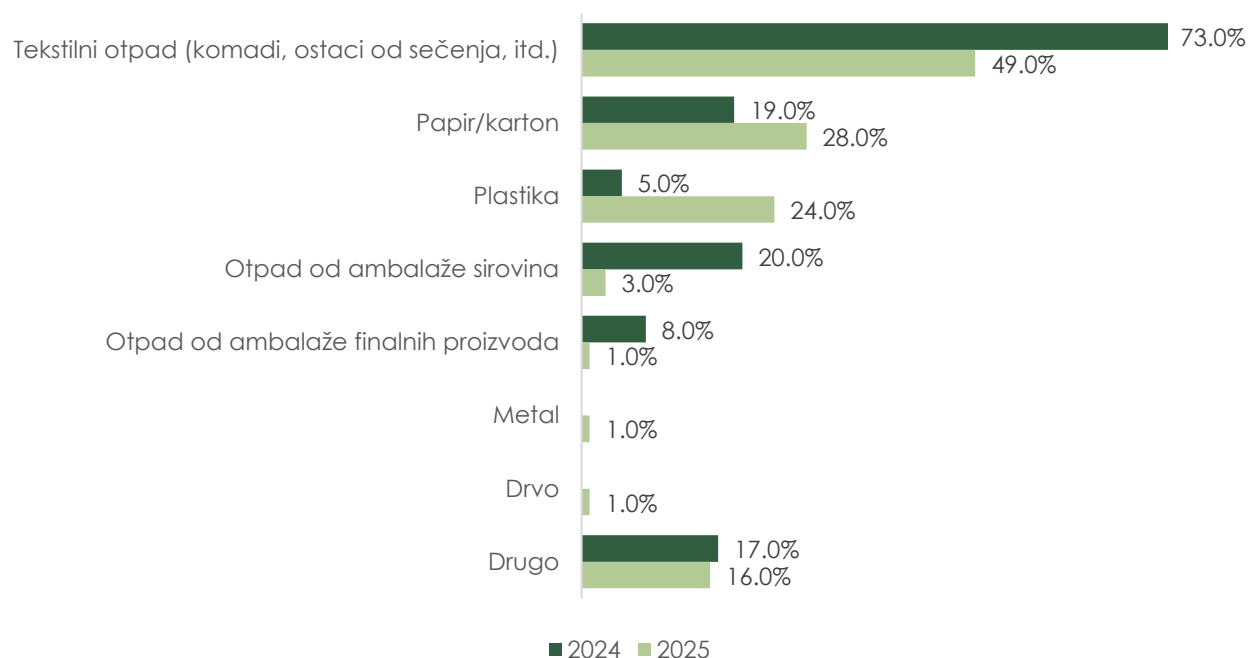
Slika 13. Kako vaše preduzeće upravlja otpadom od materijala u proizvodnom procesu? Poređenje 2024–2025. (Pitanje sa višestrukim odgovorima)

Najčešća vrsta generisanog otpada je tekstilni otpad, prijavljen od strane 49,0% preduzeća, praćen papirom/kartonom (28,0%) i plastikom (24,0%). Ovo pokazuje da, pored otpada od tekstilnog materijala, i pomoćni materijali i ambalaža zauzimaju važan deo u strukturi otpada. Druge kategorije su manje rasprostranjene, dok je 16,0% izabralo „drugo“, uglavnom navodeći da ne generišu otpad. Sve u svemu, tekstilni otpad ostaje dominantna kategorija, dok se ambalažni materijali pojavljuju kao sekundarni izvor otpada.

Slika 14. Koje su glavne vrste otpada koje stvarate tokom procesa rada?

U 2025. godini, profil otpada je raspršeniji i deluje više povezan sa aktivnostima prodaje, pakovanja i prometa proizvoda. Iako tekstilni otpad ostaje glavna kategorija, pad sa 73,0% na 49,0% sugeriše manje otpada direktno povezanog sa proizvodnjom ili preradom. U međuvremenu, porast papira/kartona i plastike pokazuje veće prisustvo ambalažnih materijala. Stoga, promena odražava ne samo smanjenje tekstilnog otpada, već i komercijalniji profil anketiranih preduzeća.

Slika 15. Koje su glavne vrste otpada koje stvarate tokom procesa rada? Poređenje 2024–2025.

Oko 9% preduzeća ne zna koliko tekstilnog otpada generiše godišnje, što sugerise nedostatak merenja ili praćenja. Većina (69%) prijavljuje da uopšte ne generiše tekstilni otpad, dok je samo oko 22% prijavilo pozitivne količine. Kod ovih preduzeća, generisanje ostaje uglavnom ispod 1 tone godišnje, sa nekoliko slučajeva iznad 1 tone i samo izolovanim slučajevima iznad 50 tona. Ukupno, obim otpada deluje koncentrisan kod malog broja preduzeća sa višim nivoom proizvodnje.

Na osnovu ovih podataka o sektoru tekstilnih preduzeća izvršili smo približan proračun ukupne količine generisanog tekstilnog otpada. Koristeći prijavljene proseke generisanja otpada po glavnim kategorijama delatnosti i usklađujući ih sa trenutnom strukturom aktivnih preduzeća na Kosovu, procenjuje se da sektor generiše **oko 10.338,62 tona tekstilnog otpada godišnje.**

Ovaj proračun predstavlja indikativnu procenu, jer nedostaju sistematski i zvanični podaci o upravljanju tekstilnim otpadom u privatnom sektoru na Kosovu.

Ovi detaljni podaci o građanima i preduzećima služe kao osnova za procenu i znanja i svesti o uticaju ovog sektora na životnu sredinu.

ZNANJE I SVEST

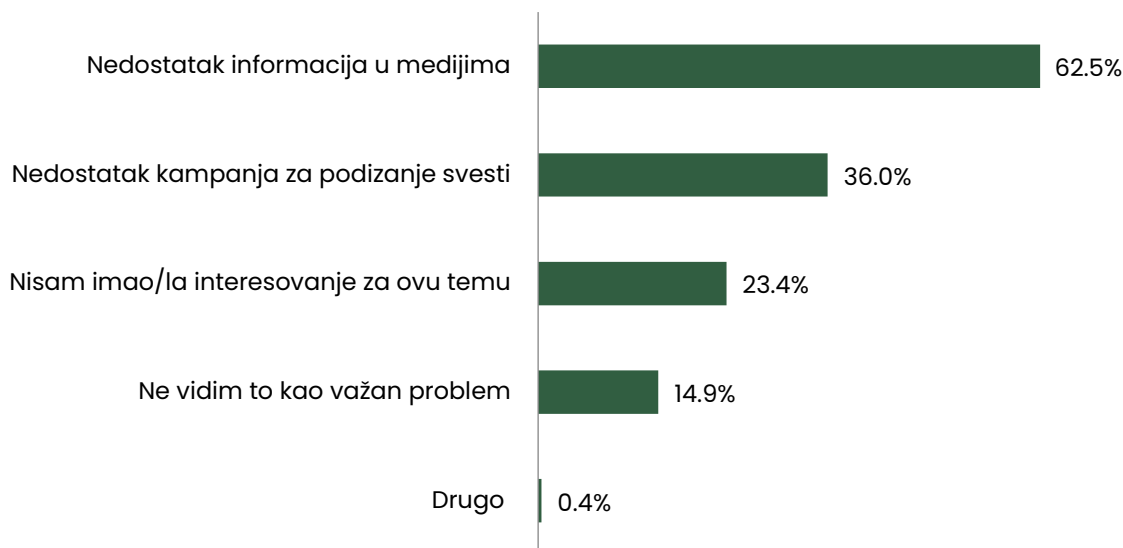
Sa porastom svesti o uticaju tekstilne industrije na životnu sredinu, ovaj deo razmatra koliko i kako se građani angažuju u ponovnoj upotrebi i reciklaži tekstilnih proizvoda. Rezultati pomažu u razumevanju nivoa svesti i glavnih barijera koje utiču na ove prakse.

U najnovijem merenju, 50,8% izjavljuje da poseduje znanje o ovom uticaju, u poređenju sa 53,9% u 2024. godini. Paralelno, procenat onih koji izjavljuju da nemaju znanje blago se povećao, sa 46,1% na 49,2%.

Ovi nalazi pokazuju da nivo ekološke svesti u vezi sa tekstilom ostaje relativno uravnotežen, bez izraženih promena između dva perioda merenja. Visok procenat ispitanika koji

nemaju znanje o ovom pitanju ukazuje na potrebu za strukturiranim informativnim i edukativnim intervencijama, posebno u vezi sa uticajem proizvodnje, brze potrošnje, odbacivanja i mogućnostima za ponovnu upotrebu i reciklažu tekstilnih proizvoda.

U oba merenja, nedostatak informacija u medijima ostaje glavni razlog neinformisanosti, iako je blago opao sa 66,2% na 62,5%. U međuvremenu, nedostatak kampanja za podizanje svesti povećao se sa 32,4% na 36,0%, dok nedostatak ličnog interesovanja ostaje gotovo nepromenjen. Porast se primećuje i kod onih koji ovo pitanje ne vide kao važan problem, sa 9,7% na 14,9%, što sugerise potrebu za jasnijom javnom komunikacijom o važnosti teme..

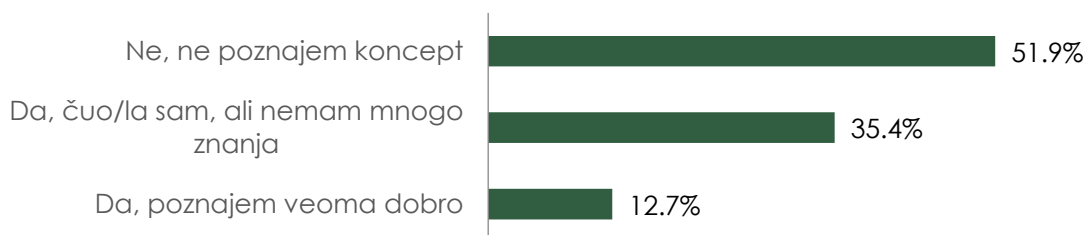

Slika 16. Šta smatrate glavnim razlogom vaše neobaveštenosti o ovom pitanju? (Pitanje sa višestrukim odgovorima)

SPROVOĐENJE CIRKULARNE EKONOMIJE

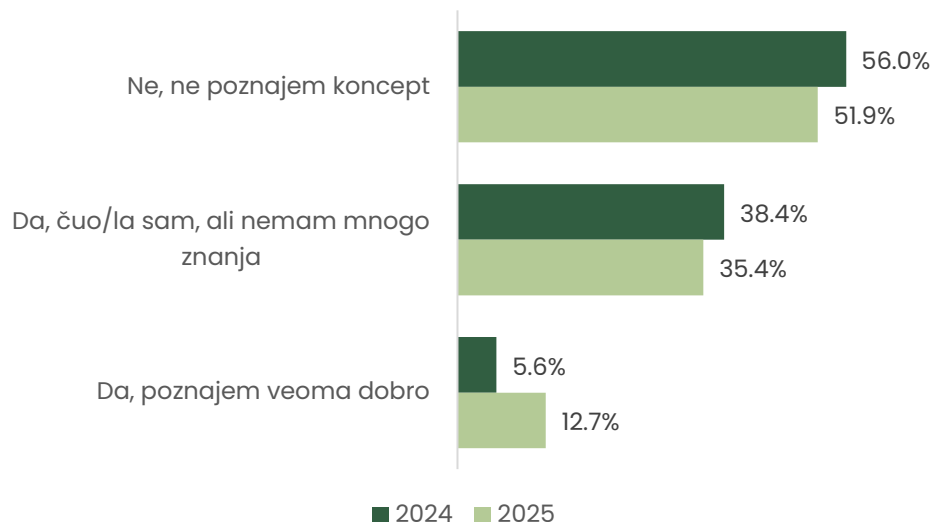
Sprovođenje principa cirkularne ekonomije u tekstilnoj industriji na Kosovu i dalje je u ranim fazama i fragmentirano. Prema intervjuima sa kreatorima politika, tekstil se još uvek u praksi ne tretira kao posebna frakcija, jer nedostaje razdvajanje na izvoru, infrastruktura za tretman i održiv sistem za prikupljanje i reciklažu. Međutim, zabeležen je pozitivan razvoj na zakonskom nivou, jer se očekuje da će novi Zakon o otpadu, koji je u procesu izrade, uključiti tekstil kao posebnu kategoriju. Ovo pokazuje da se sektor počinje jasnije prepoznavati u politikama upravljanja otpadom, ali praktično sprovođenje i dalje zavisi od finansiranja, institucionalnih kapaciteta i izgradnje funkcionalnog lanca za razdvajanje, prikupljanje, transport i tretman.

Znanje o cirkularnoj ekonomiji ostaje ograničeno, ali sa skromnim poboljšanjem. U najnovijem merenju, 12,7% izjavljuje da veoma dobro poznaje koncept, u poređenju sa 5,6% ranije. U međuvremenu, deo koji ne poznaje koncept i dalje čini većinu, ali je opao sa 56,0% na 51,9%. Ovo pokazuje blagi porast svesti, ali i kontinuiranu potrebu za jasnijim informisanjem o cirkularnoj ekonomiji.

Slika 17. Koliko poznajete koncept cirkularne ekonomije?

Poređenje sa 2024. godinom pokazuje blago poboljšanje u poznavanju cirkularne ekonomije, ali još uvek ne i duboku promenu u informisanosti. Pad onih koji ne poznaju koncept sa 56,0% na 51,9% i porast onih koji ga veoma dobro poznaju sa 5,6% na 12,7% pokazuju pozitivno kretanje. Međutim, više od polovine i dalje ne poznaje koncept, dok drugi deo ima samo površno znanje. Ovo sugeriše potrebu za praktičnijim informisanjem, povezanim sa konkretnim primerima reciklaže, ponovne upotrebe i svakodnevne potrošnje.

Slika 18. Koliko poznajete koncept cirkularne ekonomije? Poređenje 2024–2025.

I među preduzećima, poznavanje cirkularne ekonomije ostaje nisko: 81,0% nije čulo za ovaj koncept, dok samo 19,0% izjavljuje da je upoznato sa njim. Međutim, među preduzećima koja su čula za cirkularnu ekonomiju, većina izražava interesovanje za sprovođenje u praksi, sa 63,2% koja izjavljuju spremnost za primenu njenih principa. Ovo pokazuje da glavna prepreka nije nužno povezana sa nedostatkom interesovanja, već sa nedostatkom informisanja i praktičnih smernica za preduzeća.

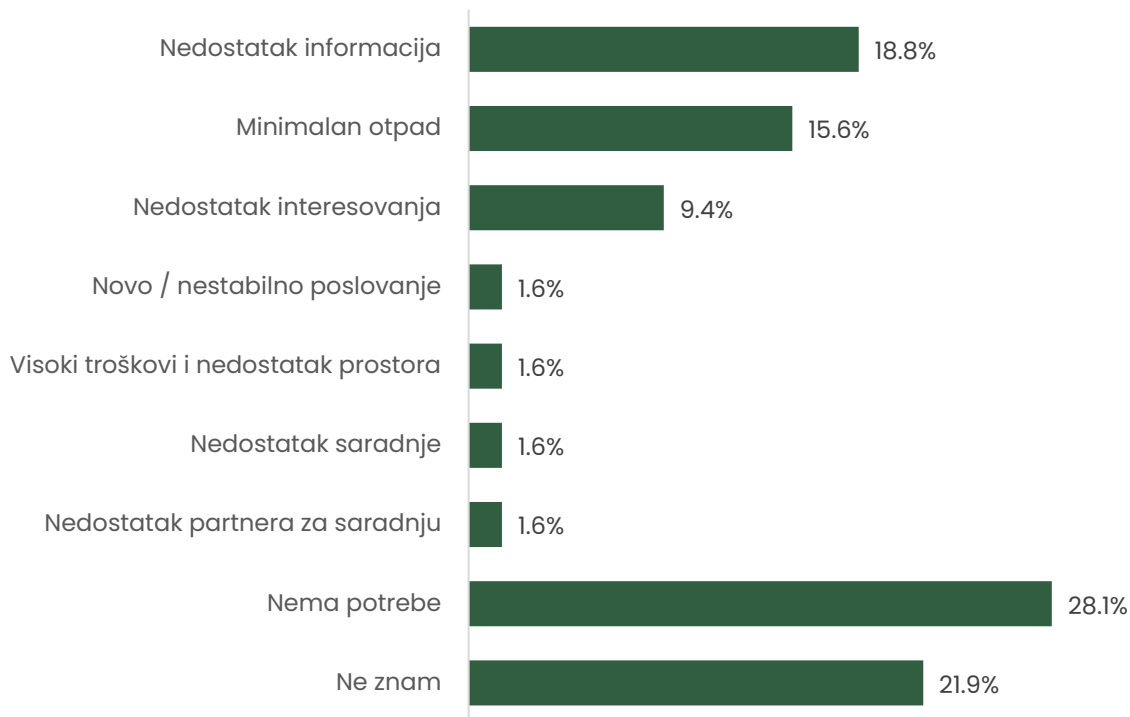
KLIMATSKE PROMENE I UGLJENIČNI OTISAK

Pored koncepta cirkularne ekonomije, pitanje klimatskog uticaja dobija sve veću pažnju od strane preduzeća. U poređenju sa 2024. godinom, zabrinutost preduzeća za uticaj na životnu sredinu blago se poboljšala, sa porastom onih koji su „zabrinuti” sa 20,0% na 27,0% i padom onih „nimalo zabrinutih” sa 22,0% na 15,0%. Međutim, spremnost da se investira u prakse koje smanjuju uticaj na životnu sredinu i ugljenični otisak značajno je opala, sa 70,0% na 27,0%. Ovo pokazuje da je ekološka svest blago porasla, ali nije pretočena u konkretnu spremnost za investiranje, što sugerise potrebu za finansijskim podsticajima, praktičnom podrškom i jasnijim informisanjem preduzeća.

INTERESOVANJE I IZAZOVI ZA RECIKLAŽU I PONOVNU UPOTREBU

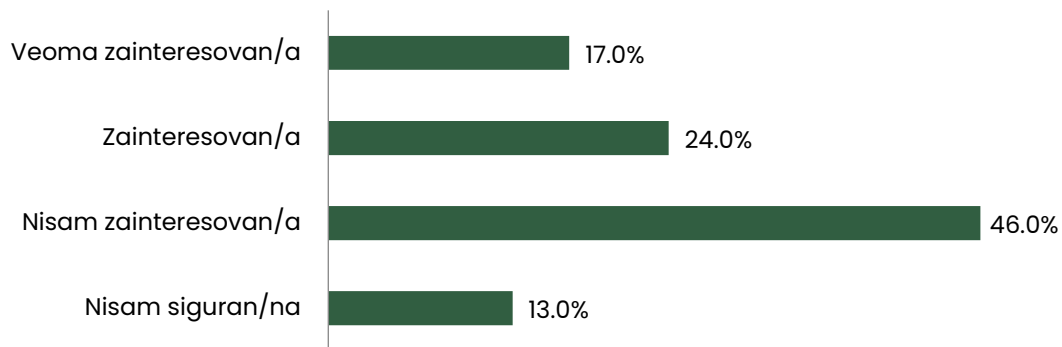
Ključna komponenta u ispunjavanju ciljeva održivosti je aktivno učešće u praksama reciklaže i ponovne upotrebe. Učešće preduzeća u inicijativama ponovne upotrebe i reciklaže ostaje nisko, sa samo 5,0% koja izjavljuju da su trenutno angažovana, dok 64,0% nije uključeno, a 31,0% nije sigurno. U poređenju sa 2024. godinom, prepreke su raspršenije, od nedostatka informacija

ka nesigurnosti, nedostatku znanja i percepciji da uključivanje nije potrebno. Ovo pokazuje da preduzećima ne treba samo opšte informisanje, već praktične smernice, primenjivi primeri i rešenja prilagođena preduzećima sa različitim kapacitetima i različitim količinama otpada.

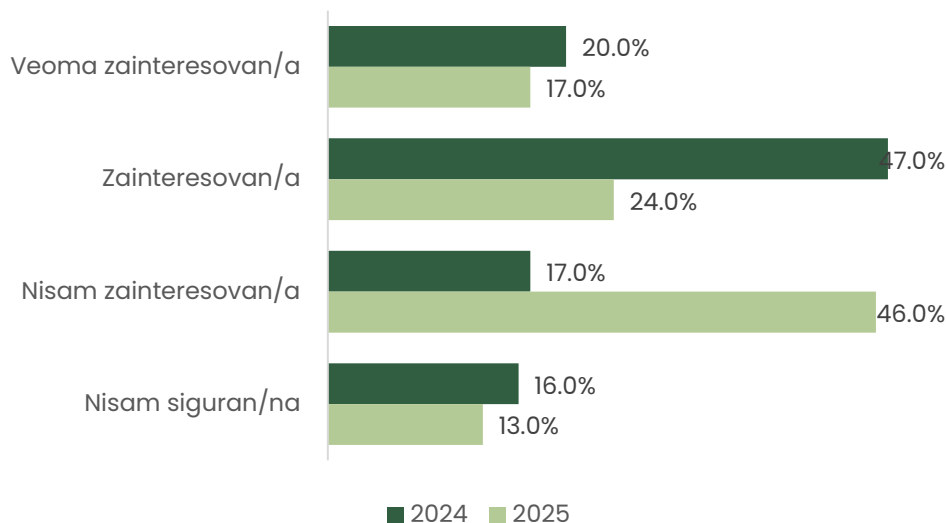
Slika 19. Ako ne, zašto niste uključeni?

Saradnja sa preduzećima za reciklažu ostaje veoma ograničena, sa samo 4,0% preduzeća koja prijavljuju aktivnu saradnju, dok 79,0% ne saraduje sa takvim preduzećima. U poređenju sa prethodnom godinom, nedostatak informacija je opao, ali se povećao deo preduzeća koja nisu angažovana, što sugerise da je problem više povezan sa nedostatkom funkcionalnih veza i praktičnih rešenja na tržištu. I interesovanje za saradnju opalo je sa 67,0% na 41,0%, što ukazuje na potrebu za jasnijim ponudama, podsticajima i mehanizmima koji saradnju sa reciklerima čine lakšom za preduzeća.

Slika 20. Da li bi vaše preduzeće bilo zainteresovano za saradnju sa preduzećem za reciklažu specijalizovanim za upravljanje otpadom od odeće?

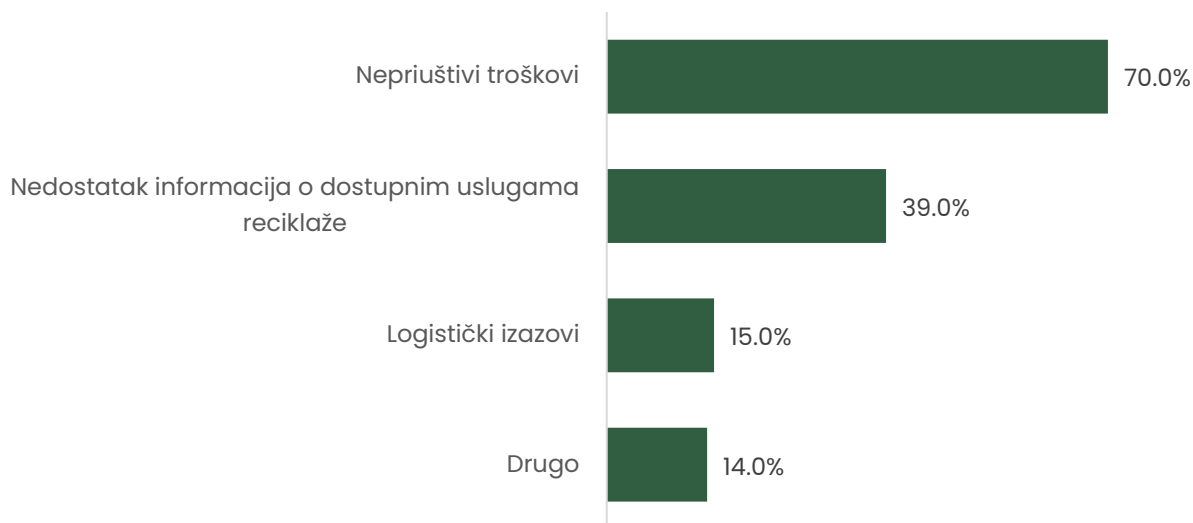
U 2025. godini, interesovanje preduzeća za saradnju sa preduzećima za reciklažu značajno je opalo u poređenju sa prethodnom godinom. Pozitivno interesovanje opalo je sa 67,0% na 41,0%, dok su preduzeća koja nisu zainteresovana porasla sa 17,0% na 46,0%. Ovo sugerise da za povećanje saradnje nije dovoljno samo informisanje, već su potrebni jasniji, pristupačniji i praktično primenjiviji modeli za preduzeća.

Slika 21. Da li bi vaše preduzeće bilo zainteresovano za saradnju sa preduzećem za reciklažu specijalizovanim za upravljanje otpadom od odeće? Poređenje 2024–2025.

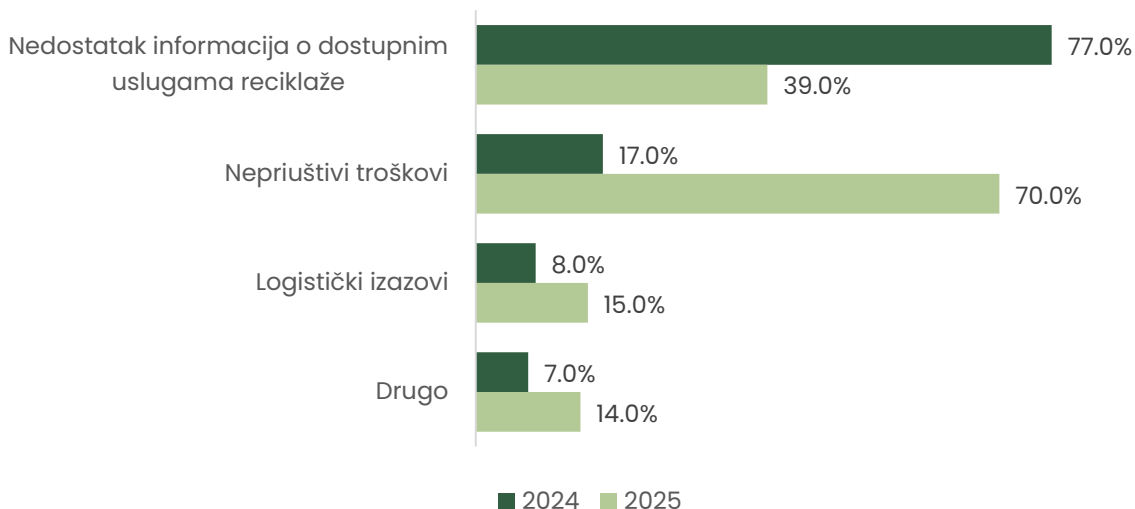
U poređenju sa prošlom godinom, struktura prepreka za saradnju sa preduzećima za reciklažu značajno se promenila. Dok je ranije glavna prepreka bila nedostatak informacija (77,0%), ove godine jasno dominira finansijski faktor, gde 70,0% preduzeća identifikuje neprihvatljive troškove kao glavnu barijeru. Istovremeno, nedostatak informacija opao je na 39,0%, što sugerise delimično poboljšanje u pristupu ili svesti o uslugama reciklaže. Logistički izazovi

zabeležili su relativni porast, sa 8,0% na 15,0%, pokazujući da operativni aspekti postaju vidljiviji kao prepreka u praksi.

Slika 22. Molimo navedite glavne prepreke koje vaše preduzeće ima u vezi sa saradnjom sa preduzećem za reciklažu.

U 2025. godini, prepreke za saradnju sa preduzećima za reciklažu značajno su se promenile. Nedostatak informacija opao je sa 77,0% na 39,0%, dok su neprihvatljivi troškovi porasli sa 17,0% na 70,0%, postajući glavna prepreka. Ovo sugerise da su preduzeća svesnija opcija reciklaže, ali se više suočavaju sa finansijskim i praktičnim ograničenjima u njihovoj primeni.

Slika 23. Molimo navedite glavne prepreke koje vaše preduzeće ima u vezi sa saradnjom sa preduzećem za reciklažu. Poređenje 2024–2025.

ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Tekstilna industrija na Kosovu ostaje važna komponenta domaće ekonomije, zbog broja aktivnih preduzeća, kapaciteta za zapošljavanje i razvojnog potencijala. Međutim, rezultati ove procene pokazuju da je sektor i dalje uglavnom orijentisan ka trgovini i uvozu, dok prelazak ka održivijem i cirkularnijem modelu ostaje ograničen.

Na osnovu podataka prikupljenih putem anketa sa građanima, intervju sa preduzećima i intervju sa kreatorima politika, nalazi pokazuju da su glavni izazovi povezani sa nedostatkom specijalizovanog sistema za upravljanje tekstilnim otpadom, nedostatkom razdvajanja na izvoru, ograničenom saradnjom sa reciklerima i još uvek niskim nivoom znanja o cirkularnoj ekonomiji.

Sa ekonomskog aspekta, sektorom dominiraju mikropreduzeća i trgovinske aktivnosti, posebno maloprodaja tekstila i odeće. Iako je tokom 2025. godine zabeležen porast u broju preduzeća i radnika u poređenju sa prethodnom godinom, taj porast nije praćen vidljivom strukturnom transformacijom ka proizvodnji, preradi ili održivijim poslovnim modelima. U tom smislu, sektor ostaje ekonomski aktivan, ali i dalje krhak u odnosu na kapacitete za cirkularnu ekonomiju.

Podaci pokazuju da Kosovo i dalje ima visoku zavisnost od uvoza tekstilnih proizvoda. Uvoz je značajno veći od izvoza u svim glavnim kategorijama, uključujući odeću i obuću, pribor i kućni tekstil. Ovaj jaz je važan jer veliki deo tekstila koji ulazi na domaće tržište na kraju ostaje da se njime upravlja unutar Kosova. Stoga, negativan trgovinski bilans ne predstavlja samo ekonomski izazov, već i direktan pritisak na sistem upravljanja otpadom.

Na osnovu proračuna izvršenih za građane i preduzeća, procenjuje se da se na Kosovu godišnje generiše približno 13.034,30 tona tekstilnog otpada. Od ove količine, oko 2.695,68 tona potiče od odeće koju odbacuju građani, dok se procenjuje da oko 10.338,62 tona generiše sektor tekstilnih preduzeća. Ova procena je približna zbog nedostatka zvaničnih statističkih podataka posebno izdvojenih za tekstilni otpad, ali jasno ukazuje na razmere problema i potrebu za uspostavljanjem strukturisanijeg sistema za merenje, prikupljanje i tretman tekstilnog otpada.

Što se tiče građana, rezultati pokazuju da prakse potrošnje i upravljanja tekstilom još uvek nisu dovoljno orijentisane ka ponovnoj upotrebi i reciklaži. Deo građana i dalje baca tekstilne proizvode kao otpad, dok znanje o uticaju na životnu sredinu, cirkularnoj ekonomiji i mogućnostima za reciklažu ostaje ograničeno. Međutim, postoji prostor za promenu, posebno

ako se građanima pruži više praktičnih informacija, jasne tačke za prikupljanje i lakše mogućnosti za darivanje, ponovnu upotrebu i reciklažu.

Što se tiče preduzeća, nalazi pokazuju da prakse cirkularne ekonomije ostaju ograničene. Preduzeća se uglavnom oslanjaju na komunalne deponije za upravljanje otpadom, dok su upotreba ostalih materijala, saradnja sa inicijativama za ponovno korišćenje i reciklaža zabeležile pad u poređenju sa prethodnom godinom. Aktivna saradnja sa preduzećima za reciklažu ostaje veoma niska, dok su glavne prepreke povezane sa troškovima, nedostatkom funkcionalnih veza sa reciklerima i nedostatkom praktičnih mehanizama za uključivanje.

Još jedan važan izazov je nedostatak merenja i praćenja otpada koji generišu preduzeća. Veliki deo preduzeća prijavljuje da ne generiše tekstilni otpad ili nema jasno znanje o generisanoj količini, što otežava planiranje politika i odgovarajućih intervencija. U slučajevima kada se otpad prijavljuje, on je često koncentrisan kod manjeg broja preduzeća sa višom proizvodnom aktivnošću.

Intervjui sa kreatorima politika i institucijama pokazuju da Kosovo još uvek nema funkcionalan nacionalni sistem za upravljanje tekstilnim otpadom kao posebnom frakcijom. Tekstil se ne razdvaja na izvoru, nema posebne statistike za količinu koja završava na deponijama i ne postoji potpun lanac za prikupljanje, transport, tretman i reciklažu. Iako postoje pozitivni razvojni pomaci na strateškom i zakonskom nivou, uključujući diskusije o uključivanju tekstila u novi Zakon o otpadu, praktično sprovođenje i dalje zaostaje za strateškim dokumentima.

Sve u svemu, rezultati pokazuju da tekstilna industrija na Kosovu ima potencijal za održivi razvoj, ali trenutno postoje ozbiljni nedostaci u infrastrukturi, politikama, finansiranju, podacima, svesti i saradnji između aktera. Za prelazak sa linearnog modela ka cirkularnoj ekonomiji nije dovoljno samo povećanje svesti. Potreban je integrisan pristup koji obuhvata posvećene politike, investicije u infrastrukturu, podršku preduzećima, javnu edukaciju i stvaranje funkcionalnih partnerstava između institucija, opština, preduzeća, organizacija i reciklera.

Za javne institucije:

- Razviti posvećen pristup tekstilnom otpadu u okviru opšteg okvira upravljanja otpadom.
- Formalno priznati tekstil kao posebnu frakciju otpada, sa jasnim ciljevima za razdvajanje na izvoru, posebno prikupljanje i specijalizovani tretman.
- Integrisati tekstil u nacionalne i opštinske planove upravljanja otpadom, kako ne bi ostao nevidljiv u statistici i netretiran u praksi.
- Postepeno uskladiti politike za tekstil sa standardima Evropske unije, posebno u vezi sa odvojenim prikupljanjem, Proširenom odgovornošću proizvođača i tretmanom tekstila kao posebne frakcije.
- Stvoriti jasniju osnovu za finansiranje, organizovanje i praćenje reciklaže tekstila.

- Ojačati koordinaciju između ministarstava, opština, ekoloških agencija, operatera otpada i privatnog sektora.

Za MŽSPI, Carinu Kosova i trgovinske institucije:

- Razmotriti strože mere za uvoz polovne odeće i obuće, posebno u pogledu njihovog kvaliteta, stanja i namene.
- Ograničiti ulazak kategorija tekstila koje nisu pogodne za stvarnu ponovnu upotrebu i koje imaju veoma kratak vek trajanja.
- Ojačati praćenje materijala koji mogu brzo završiti kao otpad i povećati pritisak na domaći sistem upravljanja otpadom.

Za opštine, operatere otpada i preduzeća za reciklažu:

- Ojačati operativne kapacitete za upravljanje tekstilnim otpadom.
- Uspostaviti posvećene tačke za odvojeno prikupljanje tekstila na lokalnom nivou.
- Razviti pilot modele za selekciju, prikupljanje, ponovnu upotrebu i reciklažu tekstila.
- Izgraditi funkcionalna partnerstva između opština, operatera otpada, organizacija u zajednici i preduzeća koja se bave ponovnom upotrebom ili reciklažom.
- Obezbediti da politike za tekstil budu praćene konkretnim investicijama u infrastrukturu i operativne kapacitete.

Za institucije koje podržavaju privatni sektor:

- Stvoriti finansijske i tehničke podsticaje za preduzeća koja usvajaju prakse cirkularne ekonomije.
- Ponuditi grantove za opremu i tehnologiju koja pomaže u smanjenju i tretmanu tekstilnog otpada.
- Podržati ponovnu upotrebu ostalih materijala unutar proizvodnog procesa.
- Stvoriti posebne šeme za preduzeća koja prelaze sa linearnog modela na cirkularnije modele.
- Obezbediti da podrška bude dostupna i za mikropreduzeća i mala preduzeća.
- Povezati šeme podrške sa zelenim kriterijumima, poput smanjenja otpada, cirkularnog dizajna, efikasne upotrebe materijala i produžavanja životnog veka proizvoda.

Za statističke i ekološke institucije:

- Unaprediti sistem podataka za tekstilni sektor i tekstilni otpad.
- Razviti mehanizme za prikupljanje odvojenih podataka o uvozu, izvozu, generisanju, prikupljanju, tretmanu i deponovanju tekstila.
- Uspostaviti jasne pokazatelje za merenje napretka u upravljanju tekstilnim otpadom i sprovođenju cirkularne ekonomije.
- Rešiti trenutni nedostatak statistike za tekstilnu frakciju, jer to otežava planiranje i praćenje politika.

Za obrazovne institucije, škole i medije:

- Povećati javnu svest o održivoj potrošnji, ponovnoj upotrebi, razdvajanju na izvoru i reciklaži tekstila.
- Razviti informativne aktivnosti za građane, preduzeća, opštine i obrazovne institucije.
- Uključiti cirkularnu ekonomiju u edukativne aktivnosti, sa praktičnim fokusom na snabdevanje, upotrebu i odbacivanje tekstilnih proizvoda.
- Promovisati promenu ponašanja građana i preduzeća kroz konkretne i primenjive primere.

Za organizacije civilnog društva i nevladine organizacije:

- Razviti kampanje za podizanje svesti o uticaju tekstila na životnu sredinu i mogućnostima za ponovnu upotrebu i reciklažu.
- Stvoriti inicijative u zajednici za prikupljanje, darivanje, ponovnu upotrebu i reciklažu tekstila.
- Izgraditi partnerstva sa opštinama, školama, preduzećima i preduzećima za reciklažu za sprovođenje pilot modela.
- Sprovoditi kontinuirana istraživanja i objavljivati praktične informacije o primeni cirkularne ekonomije u tekstilnom sektoru.

Za donatore i razvojne partnere:

- Podržati grantovima ili povoljnim kreditima preduzeća koja investiraju u reciklažu, upcycling, ponovnu upotrebu ili održivu proizvodnju.
- Finansirati programe za razvoj reciklažnog lanca i izgradnju infrastrukture za razdvajanje i prikupljanje tekstila.
- Podržati opštine i lokalne organizacije u razvoju pilot modela za tekstil kao posebnu frakciju.
- Pružiti tehničku i finansijsku podršku za izgradnju kapaciteta javnih institucija, preduzeća i organizacija civilnog društva.

Za investitore i privatni sektor:

- Investirati u tehnologiju za reciklažu, preradu i ponovnu upotrebu tekstila.
- Podržati razvoj novih preduzeća koja se fokusiraju na održivi dizajn, popravku, upcycling i reciklirane proizvode.
- Stvoriti partnerstva sa domaćim preduzećima, opštinama i organizacijama u zajednici za posvećene centre za prikupljanje i preradu tekstila.
- Iskoristiti šeme sufinansiranja od strane EU, međunarodnih donatora i domaćih institucija.
- Podržati sertifikaciju i standardizaciju recikliranih proizvoda za lakši pristup domaćim, regionalnim i međunarodnim tržištima.

Za tekstilni sektor kao pilot oblast za cirkularnu ekonomiju:

- Koristiti tekstilni sektor kao pilot oblast za praktično sprovođenje cirkularne ekonomije.

- Testirati nove modele za prikupljanje, ponovnu upotrebu, reciklažu, socijalno preduzetništvo i javno-privatnu saradnju.
- Tretirati tekstil kao prioritetan sektor za cirkularne intervencije, uzimajući u obzir ekonomski značaj, zavisnost od uvoza i potencijal za stvaranje otpada.
- Težiti ne samo smanjenju uticaja na životnu sredinu, već i stvaranju dodatne ekonomske vrednosti i novih radnih mesta u zelenim sektorima.

Poređenje sa preporukama prethodnog izveštaja pokazuje da je tokom perioda 2024–2025 bilo nekoliko razvojnih pomaka na strateškom i institucionalnom nivou, ali praktično sprovođenje u tekstilnom sektoru ostaje ograničeno. Na nivou javnih politika, napredak je uglavnom povezan sa unapređenjem okvira za integrisano upravljanje otpadom, diskusijama o novom Zakonu o otpadu i mogućim tretmanom tekstila kao posebne kategorije. Međutim, do perioda izveštavanja, još uvek ne postoji funkcionalan sistem za odvojeno prikupljanje, reciklažu tekstila ili sprovođenje Proširene odgovornosti proizvođača za ovaj sektor.

Na nivou preduzeća, podaci iz 2025. godine pokazuju da preporuke za merenje otpada, ponovnu upotrebu materijala, razdvajanje po vrsti i saradnju sa reciklerima nisu primenjene u širokom obimu. Naprotiv, preduzeća se više oslanjaju na komunalne deponije nego prošle godine, dok su upotreba ostalih materijala, saradnja sa inicijativama za ponovno korišćenje i reciklaža zabeležile pad. Takođe, aktivna saradnja sa preduzećima za reciklažu ostaje veoma niska, dok je spremnost za ekološke investicije slabija nego u prethodnoj godini.

U pogledu podizanja svesti, rezultati pokazuju kontinuiranu potrebu za strukturiranim informisanjem. Znanje o cirkularnoj ekonomiji blago se poboljšalo kod građana, ali ostaje ograničeno kod velikog dela ispitanika, a posebno kod preduzeća. Ovo pokazuje da preporuke za kampanje podizanja svesti, edukaciju i distribuciju praktičnih informacija još uvek nisu primenjene u potrebnom obimu.

Sve u svemu, preporuke prethodnog izveštaja ostaju važeće, ali je napredak tokom godine bio vidljiviji na nivou dokumenata i strateške orijentacije nego u praktičnom sprovođenju. Za sledeću fazu, potreban je jasniji prelazak sa planiranja ka konkretnim merama, sa razdvojenim odgovornostima za javne institucije, opštine, preduzeća, organizacije civilnog društva, donatore i investitore.

